СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LIII. Ч. 216. НЮ ЙОРК І ДЖЕРЗІ СИТІ, пятниця, 2-го листопаду 1945. No. 216. NEW YORK and JERSEY CITY, Friday, November 2, 1945. VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1010, 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

УРЯД ВІДКРИВ БІЛІОНИ НЕЗАПЛАЧЕНОГО ПОДАТКУ

Федеральний уряд покінчив перегляд приходів і маєтків орґанізацій, які є звільнені від податків і встановив, що такі орґанізації, як от робітничі юнії, торговельні палати й інші, нагромадили маєтків на 15 біліонів, від котрих можна дістати податок на 3 біліони.

Уряд перевів ці обчислення на підставі постанови податкового закону, який накладає обовязок на неоподатковані орґанізації виготовити виказ приходів і маєтків. Згадані цифри відносяться до виказів за 1943. рік. Спільний Комітет для Нутрішних Податків зладить докладний звіт упродовж кількох тижнів. Хоч не всі орґанізації зладили виказ для уряду, то всетаки звісні досі дати дадуть підставу до приблизного загального обрахунку.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАПОВІДАЄ УЧАСТЬ СОВЄТІВ У СХІДНІЙ КОМІСІЇ.

На підставі телеґрами, яку президент Труман дістав у відповідь на своє письмо до маршала Сталіна, президент заповідає, що Совєти вишлють свого представника до Далеко-Східної Дорадчої Комісії, яка вже зібралася у Вашинґтоні. Вістку про відповідь Сталіна оприлюднив президент на пресовій конференції. Це вказувалоб, що делікатне положення, яке запанувало тепер між Вашинґтоном і Москвою, злагоджується. — З другого боку ця вістка звучить дивно, бо секретар стейту Бирнс заявив на своїй пресовій конференції, що він не знає нічого про особисту відповідь від Сталіна.

ПЕРШОГО НІҐРА ПРИЗНАЧИЛИ ДО ДОМУ СЛАВИ.

Вчасі голосування над кандидатами до Дому Слави, яке переведено на зібранню на майдані університету Ню Йорк, признано місце ніґрови, Букерови Т. Вашинґтонови. Він вродився ще за часів невільництва, вславився як письменник в користь ніґрів і помер в 1915 р. Його погруддя буде поміщене в Домі Слави („Гол оф Фейм") в Ню Йорку. Крім нього вибрали ще на це почесне місце Тамеса Пейна, письменника з революційних часів; Волтера Ріда, військового лікара і Сиднія Лейніера, поета з полудня.

ҐРІН ПІДТРИМУЄ ПРАВО ДО СТРАЙКІВ У МИРНІ ЧАСИ.

Предсідник Американської Федерації Праці Вилієм Ґрін виголосив промову на зібранню 900 делеґатів Міжнародного Товариства Машиністів в Ню Йорку. Промова тривала півтора години. У ній він заявив, що „ми ніколи не згодимося на заборону страйків у мирні часи, ані не дозволимо на примусове судівництво в спорах між капіталом і працею." У промові Ґрін порахував втрати робітництва на $30,000,000 внаслідок скорочення часу праці вже у післявоєннім періоді. В справі недалекої конференції підприємців і наємців висловився ґрін, що люди покладають завеликі надії на цю конференцію.

ТЕЛЄФОНИ ПЕРЕДАЮТЬ НА ЛАД РАДІЯ.

Уживаючи засади радару телєфонічні розмови можна буде передавати без дроту при помочи веж, так, як висилається радіограми. Нюйорська централя телєфону системи Бел поставила вже відповідні прилади на своїм будинку і вживає їх до передавання розмов між Ню Йорком і містами в Ню Джерзі. Ці розмови находяться ще в стадії досвіду, але підприємство вже готове зробити з них загальний ужиток. Заповідають, що в мирні часи можна буде получити в цей спосіб не лише сусідні міста, але й сусідні острови. У підготові є розмова без дроті вна далеку віддаль.

ЛЕТУНСЬКІ ПІДПРИЄМСТВА ДАДУТЬ ПРАЦЮ БЛИЗЬКО МІЛІОНА ЛЮДЕЙ.

Адміністрації Цивільного Летунства оприлюднює обчислення в розвитку летунських підприємств. Вона виказує, що вже в 1955 році буде вживаних 400,000 літаків і вони будуть перевозити 20,000,000 людей. При підприємствах будуть мати працю понад 900,000 людей. Одначе, як кажуть урядавці згаданої аґенції, це залежатиме від підтримки, яку дасть уряд і публика таким плянам.

ПРАЦЯ ДЛЯ ВСІХ КОНЕЧНА.

Секретар скарбу Фред М. Винсон заявив перед конґресовою комісією, що плян президента Трумана, щоб конґрес подбав про роботу для кожного, хто спосібний до праці, можна буде перевести в недалекій будуччині. Винсон сказав, що плян президента є, щоб при помочи того пляну розвинути повну продукцію в краю. Крім того це единний спосіб зарадження теперішньому безробіттю.

Секретар Бирнс признає Росії право визначити свою забеспеку

Секретар стейту Джеймс Ф. Бирнс виголосив реферат в середу 31. жовтня на Форум, уладженім ґазетою Геральд-Трибюн і в ньому сказав, що Злучені Держави признають Совєтському Союзови „спеціяльний інтерес забеспеки" в Середній і Східній Европі. Бирнс вказав на так звану Доктрину Монра, яка забеспечує інтереси американських републик і на цій підставі висловився, що Америка не може противитися тому, щоб і інші держави розвинули подібну політику. Одначе Бирнс виразно заявив, що сфера приязного співділання і доброго сусідства не значить тесаме, що сфера виключного впливу і спеціяльних привилеїв. „Як Америка ніколи не приступить до союзу з такими державами, які укладають ворожі інтриґи проти Советського Союзу, так м итеж переконані, що Советський Союз не приступить до ворожих затій проти нашої півкулі" — заявив Бирнс.

Іменем президента Трумана відчитав привіт для Форуму ґенеральний почтмайстер Роберт Е .Ґанеґан. У привіті сказано між іншим, що „ідея Форуму є основою американського життя, бо це є старинне змагання людини до волі.. Форум є таким самим заборолом демократії, як свобода преси і сумління. Без того щезнуть всі свободи подібно, як вони щезли у ворожих краях під тоталітарним режімом".

АЛІЯНТИ ХОЧУТЬ ЗАБРАТИ МАЄТОК МІКАДА НА ВОЄННІ ВІДШКОДУВАННЯ

Член Американської Комісії для Відшкодування Едвин В. Полі заявив у Вашингтоні, що частину маєтку японського цісаря, у висотіяких $100,000,000, Аілянти заберуть на сплату відшкодування за воєнні кошти. Полі відбув конференцію з президентом Труманом і негайно вибирається разом з 18 іншими делеґатами до Японії. Досі американська комісія сконфіскувала між 200 й 400 міліонів японського маєтку, в якім є частина маєтку мікада.

Совєти домагаються від Італії $300,000,000 титулом відшкодовання для себе, Югославії, Альбанії та Греції

У Лондоні та Вашингтоні здивовані новим советським потягненням, а то репараційною вимогою в сумі триста міліонів долярів, які малаб заплатити Італія з тим, що Совети дісталиб $100,000,000, а решту Югославія, Альбанія та Греція. Обраховане це в такий спосіб, що Анґлія та Злучені Держави не будуть нічого вимаґати, що теж дивне. Та важніше, що Совети не звернули цілком уваги на американсько-анґлійську пропозицію, що була за те, щоб ті тягарі Італії зменшити. Та комуністи кажуть, що Росія і так попустила, бо перше домагалася 600 міліонів долярів. Мабуть [illegible] мала на думці, що треба буде з того щось відступити Анґлії та Злученим Державам.

ДАЛІ ХВАЛЯТЬ У СОВЄТАХ ПРОМОВУ ПРЕЗИДЕНТА ТРУМАНА

„Червона Звізда", військовий, советський орґан, пише, що президент Труман дав своєю промовою до зрозуміння, що „ще не знищено коріня фашизму та мілітаризму". Далі говориться про те, як то тепер деякі зачинають оплакувати судьбу Німеччини і радіб відбудувати її промисловість. Це звернене проти лондонського часопису „Таймс". Советська ґазета пригадує, що в Берліні Аліянти погодились уже щодо цього, щоб Німеччина продукувала тільки те, що треба людям у мирних часах.

СПІЛЬНА КОМІСІЯ ДЛЯ РОЗСЛІДУ ЖИДІВСЬКОГО ПИТАННЯ В ЕВРОПІ

Буде встановлена американсько-анґлійська комісія, що має розслідити положення жидів в Европі, як і те, скільки жидів може ввійти до Палестини. Про те буде зложена заява в британськім парляменті збоку британського міністра заграничних справ Бевина. Хочуть знати, скільки є бездомних жидів, що хочуть дістатись до Палестини, а скільки хоче залишитись в Европі. Сіоністи кажуть, що та пропозиція є нічим іншим, а тільки протяганням, а положення жидів є таке тяжке, що годі протягати.

НІМЦІ ЗАЧАЛИ КРИТИКУВАТИ СУД НАД ВОЄННИМИ ЗЛОЧИНЦЯМИ

Переведено в американській зоні розмови з 30 найвизначнішими німцями на тему воєнних судів над націстівськими провідниками як злочинцями. Отже загальна думка тих німців така, що годі судити на підставі щойно установленого закона за вчинки, що були доконані давніше. Далі кажуть, що цей суд німці не приймуть прихильно. Теж сказано американським журналістам, що німецький нарід симпатизував і далі симпатизує з тими домаганнями Ґітлера, що їх видвигав до вибуху війни. Один комуніст сказав таке: Як Ґітлер говорив про Сарську область чи Польський коридор, то він не говорив як націст, але як німець. Теж побоюються, що суд викличе в світі нову филю ненависти проти Німеччини і німців. Декто винує теж і Аліянтів, кажучи, що вони не здержали Ґітлера тоді, коли він був слабий.



ЗГОРТАЮТЬ ШУФЛЯМИ ГРОЩІ. — Інжиніри Злучених Держав, які перешукують цісарську чеканарню гроша в Токйо, відкрили скарб із $250,000,000. Троха грошей було під водою в залізних касах. Їх позатоплювали дощеві зливи або води із водних рур, коли то Аліянти їх порозбивали бомбами. Нагорі бачимо, як лютенант Джозеф Е. Берґін із Стратфорду, Конн., доглядає шуфлювання 152 тон срібних грошей.

АЙЗЕНҐАВЕР ОСТЕРІҐАЄ ПЕРЕД МОЖЛИВІСТЮ РОЗРУХІВ У НІМЕЧЧИНІ

Ґен. Двайт Айзенґавер зложив третий зряду звіт про те, що діється в Німеччині в тій зоні, що є під американською окупацією і під його безпосередною командою. Айзенґавер підкреслив, що досі зістало виконане все те, чого домагається від Німеччини Потсдамська Конференція, як під військовим, так і економічним і виховним оглядом. Та при тому ґенерал звернув увагу на деякі речі, що не ворожать добра. Отже ствердив, що від якогось часу німці далеко відважніше й гостріше критикують американську окупацію, як це було досі. Теж видно тут і там різні вияви невдоволення. Вони звернені головно проти 535,000 біженців, поляків і мадярів, що далі ждуть на рапатріяцію. Всюди валансається молодь без роботи, що виявляє своє невдоволення з того, що німецькі дівчата „братаються" з американськими вояками. Ось ті неспокої, каже ґен. Айзенґавер, можуть скоро зрости до таких розмірів, що будуть мати вигляд зорґанізованого опору проти окупаційної влади. Це може статись особливо тоді, коли молодь буде далі безробітна. Найважнішою проблемою, каже звіт, є далі таки справа харчів. Населення недоїдає, а це може довести до хворіб та іншого нещастя. Ґен. Айзенґавер є теж тої думки, що забере багато часу, заки буде можна перевиховати німців в демократичнім дусі. При кінці ґен. Айзенґавер підкреслює, що одним з найбільших недомагань в Німеччині є те, що Аліянти ще досі не поготились на якусь одну окупаційну систему.

ЩО ЗРОБИТИ З ТАЙНОЮ АТОМОВОЇ БОМБИ?

Справа та набрала в Анґлії такої ваги, що британський премієр Атлі таки їде до Вашинґтону головно задля неї. Британці мають кілька пропозицій. Між іншим є за те, щоб тайну атомової бомби віддати Раді Забеспеки Обєднаних Держав, а зглядно пятьом постійним членам Ради. Є ще одна пропозиція, щоб Орґанізація Обєднаних Держав назначила від себе Злучені Держави тростісом цеї тайни. Іде тут головно про те, щоб приєднати Росію, що дуже невдоволена, що Злучені Держави задержують цю тайну при собі, витягаючи з цього різні політичні комбінації.

ПРИКАЗ ВИРІЗАТИ ЦИВІЛЬНИХ В МАНІЛІ.

Підчас судової розправи проти японського ґенерала Томоюкі Ямашіти як воєнного злочинця зізнавала одна визначна филипинка, якої імені не виявлено. Вона заявила, що їй сказав один японський офіцир, що був приказ „високої команди" вирізати ціле цивільне населення Манілі. На розправі виявлено страшні речі щодо цього, як брутально поводились японські офіцири і вояки з жінками і дочками найвизначніших филипинців. Поривали їх до готелів і там виправляли страшні орґії. Жертвою падали дівчата у віці від 12 до 14 років.

НАЦІСТИ ВИСИЛАЛИ ЛЮДЕЙ НА ЗАТОПЛЕННЯ.

Яких 8—9 тисяч поневолених німцями робітників вислано з концентраційних таборів на загибіль в морських водах, як це виявляється тепер. Їх саджали націсти на кораблі і посилали на море, щоб дати нагоду аліянтським бомбовикам скидати на кораблі бомби і так відвертати увагу летунів від інших воєнних акцій. Тіла погибших у такий спосіб людей ще тепер випливають на побережжа Балтійського моря. До тих злочинів признаються тепер наглядачі з таборів Ноє Ґамме. Про це свідчить теж один поляк, який виратувався з корабля, коли його розбили аліянтські летуни з початком травня.

В ЯПОНІЇ ПОСТАВЛЕНО ПІД АРЕШТ НАЦІСТІВСЬКИХ АҐЕНТІВ.

Проти-розвідча служба 8-мої окупаційної американської армії арештувала цілий дозен націстівських аґентів і забрала золота в штабах вартости пів міліона долярів. Націсти мешкали в резиденціяльній секції великих міст. Між арештованими находиться теж провідник націстівського руху в Японії, Франц Йосиф Шпан, який прибув до Японії в 1943 р. з Південної Африки. Другим важним націстом є Вільгельм Зайдел, який вів націстівську пропаґанду в Злучених Державах перед вибухом війни.

РОСІЯНИ ПРИТРИМАЛИ АМЕРИКАНЦІВ У НІМЕЧЧИНІ.

Американські офіцири в Берліні виявили, що вони перебували під арештом росіян 12 днів. Вони виїхали літаком з Берліна до Касель, щоб бути приявними на грі в копаного мяча. По дорозі їм не стало ґазоліни і вони мусіли осісти в Російській окупаційній смузі. Негайно червоноармійці притримали їх і треба було аж 12 днів, заки маршал Жуков наказав їх випустити. Між цими американцями були лют. Бен Квітки з Лос Анджелес, і летунський офіцир Р. Е. Вилтмоб з Канзас Ситі.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА. Поодинокe число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
Число з суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ДЕМОКРАТІЯ ЗДАЛА ІСПИТ

Таке кажуть про перші повоєнні вибори в континентальній Европі, що вже відбулись, а то в Франції.

Ось ті вибори — це справді вільні вибори. Тому і дають багато матеріялу до різного роду міркувань і заключень. Так і є.

Як тільки Франція звільнилась з націстівської окупації, то видно було, що представляє собою жахливий образ. Тому не диво, що многі думали, що як у краю велика анархія, то й нема можливости переводити вибори демократичними методами. Далі заключали, що коли є таке в Франції, то не інакше в інших европейських краях, що теж розаґітовані й розжерті наслідком траґічних переходів і довгої націстівської окупації. А що пристрасти піднялись у Франції дійсно дуже високо, то щодо цього не було в нікого ніяких сумнівів. Тому саме були побоювання, особливо в не-комуністичних колах, що вибори, переведені у такому хаосі й напруженню, дадуть владу в Франції комуністам. Такі висновки були до певної міри навіть природні.

Як-жеж це скінчилось?

Отже в першу чергу вибори перейшли цілком спокійно, без заворушень і проливу крови. А отсе є в нинішних часах чи не найважніше. Друге: вибори були цілком свобідні. Була партійна аґітація і партійна боротьба, але люди голосували після свого уподобання і без страху, що їх хтось буде за те потягати до відповідальности. Отже не було з уряду ніяких ґестаповців чи чекістів. Трете: ліві вийшли з виборів горою, а комуністи дістали навіть найбільше голосів і вибрали найбільше послів. Четверте: не зважаючи, що комуністи як ґрупа вибрали найбільше число послів, соціялісти і католики, чи там християнські демократи, мають таке заступництво, що творять більшість і можуть створити разом з комуністами „уряд національного обєднання", але можуть теж створити уряд і без комуністів. Чи наступить це чи друге, буде залежати правдоподібно від постави комуністів. Та ті вже зорієнтувались у ситуації й є „за волю народу", себто охочі іти на компроміси, але домагаються більшого як досі заступництва в уряді.

Яка наука з тих виборів, коли іде про відносини в Европі?

Вибори в Анґлії та в Франції виказують, що в Европі нема повороту до старого. В Анґлії править Партія Праці. У Франції цілковито провалились при виборах ті ліві радикали, що нею правили до війни. Як у Франції, так і в Анґлії, зайдуть тепер цілком певно великі суспільні зміни. Та все те діється, як бачимо, при помочі виборчої картки, без проливу крови, спокійним демократичним способом. А коли таке можливе в Анґлії, чи навіть в занархізованій Франції, то чому воно не булоб можливим в інших краях, зокрема в тих, що їх загарбали чи взяли в свою „опіку" Совєти?

Певно, що можливе. Треба тільки дати тим краям свободу.

За порозуміння між підприємствами й робітничими орґанізаціями

Филя страйків, яка вибухла негайно після покінчення війни мусіла здивувати кожного громадянина. Чейже не кожний робітник так змучений, щоб мусів залишити роботу масово. Отже щось інше є причиною цього явища. Хай буде, що частину відповідальности несуть верховоди в юніях з тайного наказу світового комунізму, то всетаки ще не всі робітничі орґанізації є під контролею наємців настановлених з Кремліна. Значить, що підклад до страйків мусів мати якусь стихійну силу, коли вони поширилися безоглядну на добро особисте робітника чи підприємця, добро громадське чи суспільне, та добро нації чи держави. Підкладом був якийсь страх. Мабуть страх поновної депресії чи там крізи, яка панувала до самої війни, а яка доводила безробітних людей до розпуки. Лише такий, хто самий пережив оце безробіття у безупиннім пошукуванню за працею, може зрозуміти, що то значить роками бути без праці і роками не мати надії на зарібки.

Коли з такої точки підходити до причин теперішних страйків, можна простити робітництву його нерозважні кроки саме в тому часі, коли президент моґутньої Америки заповідає урядово, що покличе конференцію робітництва і підприємців для наладнання відносин.

Конференція заповіджена на 5. листопада у Вашингтоні вже підготована щодо форми. Лист, висланий в цій справі до президента Трумана, підписаний Американською Федерацією Праці, Конґресом Промислових Орґанізацій, Краєвим Союзом Вирібників та Торговельною Палатою Злучених Держав. У ній має брати участь 39 фахових знавців робітничих і продукційних справ, а саме: 18 делеґатів від підприємців-господарів, 18 від робітничих орґанізацій, і 3 представники публики, тобто секретар праці й секретар торґівлі, а окремо ще 1 визначний громадянин, якого виберуть предсідником споза іменованих делеґатів.

Предметом нарад є найти ключ до постійного наладнання відносин між капіталом та працею, тобто між підприємцями й робітництвом. Вчасі страйків робітництво видвиґнуло домагання плати, отже як страйки так і плата мусять бути предметом нарад конференції. Обі сторони вже до деякої мріи прилюдно передискутували засади платні і ціни праці та ціни продуктів учасі наладнування страйків. Коли приглянутися домаганню робітництва, то ці домагання на перший погляд виглядають просто як фантазія. Ось робітники в фабриках ґуми, робітники в рафінеріях нафти, юнія автомобілевих робітників піднесли домагання підвишки плати на 30 відсотків, значить майже на одну третину того, що діставали досі. Предсідник Американської Федерації Праці Вилйем Ґрін заявив на зібранню будівельної юнії в Шікаґу 25 жовтня, що робітники мусять дістати признання 6-годинного дня, або 30-годинного тижня праці і „це є економічна конечність" для робітників по цілому краю.

Людині, що не є заінтересована робітничими відносинами, просто не зрозуміле, як можуть робітники підносити такі домагання. На перший погляд так воно й виглядає. Бо як може підпиремець витримати таку підвишку, щоб водночас не підносити ціни виробу? А раз ціна продукту піде вгору, то підвишка плати не має вартости.

Саме для вирівнання цих непорозумінь скликається конференція. Навіть, хто не знавець продукції, то знає про це настільки, що різнородні винаходи для приспішення праці вчасі війни є такі далекосяглі, що вони подекуди заступають сотні робітників на місце одного. Так звані елєктроники та радарі це новітнє продукційне чудо. Отже ціна продукції зросте хіба лише на стільки, на скільки пройде ціна за нові машини, а ціна робітника тепер буде менша, ніж була перед війною.

Про це зрештою говорив секретар праці Луїс Швеленбак на переслуханню сенатської комісії ще 25 серпня. Він свідчив про конечність піднесення мінімума робітничої плати до 65 центів від години з тим, що впродовж 2 літ вона мусить бути піднесена до 75 центів. Він мотивував своє домагання таким арґументом:

„Ціна праці є лише частиною коштів продукції. У багатьох родах промислу кошти матеріялів, адміністрація та інші видатки виносять кількакратно більше, ніж робітнича плата. А технічні винаходи певно нагородять те, що заплатиться робітникови".

З робітничого становища ще ясніше представив цю справу Вилйем Ґрін у згаданій вже промові в Шікаґу. Він заявив, що наукові і технольоґінчі уліпшення в промислі довели до цього, що „чимраз менше число робітників буде могло продукувати більше й більшу кількість виробів".

І саме тому Ґрін домагається меншого числа годин праці, тобто 30-денного тижня на те, щоб через зменшення числа годин дати працю як найбільшому числу робітників.

Виглядає, що Ґрін трапив у само серце справи. Досі журилися всі лише про підвишку плати для себе особисто. Ґрін не бере це. особисто, а з суспільного боку. Коли машина викидає тисячі робітників з праці, то власник машини мусить теж подбати про забезпечення робітникам утримання. Єдиний спосіб на це зменшити час праці з рівночасною підвишкою плати до такої висоти, щоб людина могла вижити з неї. Оце й можливий предмет до дискусії на конференції капіталу й праці.

У своїй промові по радіо вівторок 30. жовтня президент Труман теж заговорив про потребу підвишки плати тому, що ціни життєвих продуктів підскочили значно вгору. Він взивав робітників до мирного настрою у своїх домаганнях і не заявився ясно, яку висоту підвишки він пропонує. Цю справу він радить вирівнати дорогою переговорів. Це становище настільки оправдане, що не в кожній ділянці праці є однакові відносини і тому не в кожній ділянці можна дати однакову плату. Всетаки одно правило мусить мати силу, а це, щоб кожний робітник дістав мінімум плати, вистарчальне на утримання. Саме законопроєкт про мінімум плати по 65 ц. на годину має на ціли дати таке забезпечення.

Микола Чубатий.

Заокеанські українці та американські політичні партії

В двох українсько-канадійських часописах розвинулася полєміка на тему відношення канадійських українців до канадійських політичних партій. Один орґан робить канадійським українцям закиди, що не підперли кандидатів правлячої ліберальної партії, ба вони — мовляв — навіть помогли повалити лідера тоїж партії, премієра Мекензі Кінґа. Закиди піднесені в спосіб прикрий для українця з почуттям національної гідности, оскільки навіть не образливий. Тому не дивниця, що на закиди відізвався другий український часопис слушно підкреслюючи, що канадійським українцям слід мати свою національну гідність; що не є ніякою ласкою збоку уряду,що не саджав українців в часі війни за дроти та не виганяв з Канади, бо не смів цього робити супроти тої частини громадян, яка дала податок крови в обороні інтересів канадійської батьківщини.

Воно справді прикро, коли українець за морем, канадієць він чи американець, не має тільки почуття національної гідности, що вважає ласкою, коли не вішають на гилі тата вояка, який пішов воювати за батьківщину. Таке робила Австрія 1914 року у своїй безглуздности, одначе це не доказ, що так має робити теж демократичний поступовий уряд. Демократичний уряд того не сміє робити, а демократичний громадянин з випростованим хребтом не може вважати це за ніяку ласку, коли його не саджають за дроти, без вини, ба не тільки без вини, а навіть тоді, коли він поносить найвищу жертву в обороні заморської батьківщини. Не має сумніву, що такий підхід першого часопису має своє джерело в інферіорити комплєксі еміґрантів недержавних народів, зокрема серед багато українців так добре в Америці, як і в Канаді.

На критику відізвався автор першої статті відповіддю, що українці не стараються бути ліпшими, а як хто хоче їх ліпшими робити, то ще й ображаються. Відповідь знов не ухоплює самої сути річи, дарма, що порушена проблєма дуже важна так само для американських як і для канадійських українців. Йде про відношення американських та канадійських українців до американських та канадійських партій. Про ці справи треба писати, бо це питання незвичайно важне, а невідповідний та для заокеанських українців шкідливий підхід до тої справи свідчить нерідко про примітивний підхід до політики в новій заморській батьківщині взагалі.

Політика це не школа моральности, це радше школа здорового та практичного розуму вміти осягнути максімум того, що можна в даній ситуації осягнути. Хто не вміє осягнути максімум користей в даній ситуації, тому можна закидати брак реалізму, навіть брак второпности, а не брак доброти чи вважати його меншу хитрість та меншу второпність за хибу, як виходить з дискусії двох канадійсько-українських часописів.

Коли йде про конкретний випадок в Канаді, то немає найменшого сумніву, що канадійські українці з чисто українського сентименту та довіря до осіб кандидатів беручи під увагу їх характерність, вибирали їх послами, не глядячи на їхню партійну приналежність. Немає ніякого сумніву, що булиб так само добре вибрали українців з ліберальної партії, колиб були кандидати українського роду, що персонально притягнулиб до себе виборіців таким довірям, як тамті вибрані.

Та поза тим конкретним вибором осіб української крови в члени доміньяльного парляменту заокеанські українці справді дуже часто чогось йдуть за тими якраз партіями, що від них багато користей для української збірноти сподіватися не можуть. В цім саме лежить брак практичного політичного розуму. Інтерес української збірноти в Америці чи Канаді є двобічний. З одного боку є важне для українців за океаном, як дана партія відноситься та буде відноситися до самих заокеанських українців; друге яке становище ця партія займе до справи українського народу в Европі.

Про цю справу останню не говориться, одначе це відоме кожному, що кожна національна ґрупа в Америці чи Канаді таки має на увазі добро своєї старої батьківщини та бажалаб помогти своїй старій батьківщині при помочі щасливих країн Америки та Канади.

Коли йде про інтерес самих заокеанських українців в Америці та в Канаді, то він лежить в двох справах. Перша справа, як дана політична партія ставиться до національних ґруп неанґльосаського походження взагалі, зокрема до української збірноти. Друга справа, як дана партія ставиться до економічних інтересів тої кляси, до якої належить більшість американських, зглядно канадійських українців.

Коли йде про ці дві справи, то немає сумніву, що є американські та канадійські партії, що ставляться толерантніше до неанґлійських національних ґруп, видять в них елемент позитивний, що вносить щось нове та корисне в культуру та господарство нових націй — американської та канадійської. Другі партії видять в тих ґрупах небажаний елемент, зокрема, коли він за повільно асимілюється. Від підходу до тої справи залежить теж постава тої чи другої партії до справи допущення нової еміґрації, в границі країни, в тім випадку іміґрації українського походження, українських скитальців в Европі.

Дальше життя громадянств це не тільки ідеї, але також матеріяльне забезпечення. Тому розумний політик мусить теж рахуватися, яке становище займає дана американська чи канадійська партія до тої суспільної кляси, що до неї належить більшість української еміґрації. В Америці подавляюча більшість української еміґрації це індустріяльні робітники в Канаді фармери. Тому українська збірнота тут за морем мусить брати теж під увагу, чи дана партія, яку хочемо попирати, прихильніше ставиться до інтересів робітництва чи капіталіс-

ОЛЕКСАНДЕР ЛУГОВИЙ

БЕЗХАТНИЙ

(Повість з іміґрантського життя в Канаді, нагороджена на Літературнім Конкурсі У. Н. Союзу).

104)

По виставі відношення фармерів зовсім змінилося. Зачіпали його розмовами, уважно слухали, питали часом порад. З „Лесем", добре розвиненим місцевим фармерським сином, сприятелювався. Раз і запитав, чому то відношення до нього так наглядно змінилося. Той усміхнувшися, відповів помовкою:

— Пізнали пана по холявах. Бо ти зовсім відмінний від людей мовою, обходженням і поведінкою. Живеш на відлюдді, ґовориш, що думаєш, нікому не схліблюєш, не підлещуєшся. До людей лагідний, вирозумілий, а кричиш часом, за всякий недогляд... Пізнають люди, що й знаєш багато чого. Беручиж під увагу, що тобі під носом і на підборіддю зачорніло, люди й домірковуються, що ти не їхнього поля ягідка. Щось воно в тобі є, чого я не вмію пояснити. Щось, ніби притягаюче, збуджуюче до тебе довіря. Відчувають, певно, твою духову вищість, може й загрубілими, але простими й щирими серцями, тебе навіть не розуміючи. Бо простий нарід скрізь щирий, у більшости всеж таки чесний, хоча може трохи жорстокий. Я немало їздив по Канаді, був по містах, знаю наших професіоналістів. Скажу тобі, коли вони пізнають тебе, — зненавидять, як свого найгіршого ворога. Може боятимуться тебе й шануватимуть, та тим гірше ненавидітимуть. Ти не на їхню міру викроєний...

— У дечому вже дали мені себе пізнати — сказав Безхатний. І розповів про свої відчити.

— Отже, бачиш. Тримайся простолюддя. Воно тебе належно оцінить, — радив „Лесь". — Не так воно, по правді, святе та Боже, за те чисельне! Й відповідно до кількости число гідних одиниць велике. На ті одиниці можеш сміло покладатися. І ще одна порада: — уникай недоуків і всіх тих, що знають забагато, в „пани" всіми правдами і неправдами шиються. Бо світ теперішний — це союз нікчем супроти гідних людей!

— Ти читав „Думки" Джіякома Леопардія?

— Не доводилося, — „Лесь" заперечив. — Ці слова — підсумок моїх життєвих спостережень і помічень. А чому питаєш?

— Бо твої вислови начеб виняті з його „Думок".

— Навіть не чув, що такий Леопарді існував на світі. Яж фармерський син! Працюю на ріллі, книжку беру в руки уривками, та й то в зимі, коли роботи менше. А хто такий, отой твій Джіякомо?

Розповів Безхатний про життя італійського поета й фільософа і молодики розійшлися. Добившися з Рудьком до свого відлюдного притулку — Безхатний взявся ті Думки перечитувати. Прочитав дві сторінки й задумався, книжку відложивши. — Великі, глибоко правдиві думки. Тільки модерний світ іде не за ним, а за другим італійцем, Миколою Макіявелем, за його тезою, що й найогидніший злочин оправданий, якщо веде до наміченої цілі. Не мало набув досвідів, що дійсно воно так є. Будь він Макіявельського успособлення — скрізь жив би припіваючи, всяку можливість старавсяб використати для власного фізичного д о б р а. Знав, що у борні з нікчемами без підступу ще не виграв ніхто. Але гидився нечесних методів боротьби.

Задумувався, що діятиме він далі. Не поневірятиметьсяж до смерти самотою, працюючи для інших людей за нуждену заплату! Відповіди покищо не находив. І в таких хвилях свій неспокій за майбутність, сум і нудьгу за людиною, що його розумілаб, погодилабся йти з ним у невідому майбутність, топив у музиці. Струни плакали під його пальцями, тужливо виводив Рудько свої тони, настрій господаря начеб відчуваючи. Та не зявлялася людина. Одні північні вихри їм обом вторювали. Музику зміняла невдячна клопотлива праця пером. І в писанні, з кожного рядка проглядала туга і сум. Не піддавався зневірі, але й про майбутність боявся думати...

І в такий то час Безхатному усміхнулася доля. Звела його з бажаною людиною, з якою його розлучила першого дня його життя в Канаді...

XXX.

Червонаве від морозної мли сонце підкочувалося під південь, коли Надія прокинулася. Безхатний, завваживши, що дівчина вже не спить, вештався по хаті. Ставав все так, щоб хвора не могла побачити його обличча. Хотів дати часу розглянутися по хаті, трохи призвичаїтися до обстанови, а тоді вже викритися самому. Перешкодив не який інший хрін, але Рудько. Лежачи дівчина погладила його по голові, з тиха до нього промовляла. По хвилі спитала голосніше англійською мовою:

— Гарного пса маєте! Як його зовуть?

— Не знаю, як звали його попередні господарі, — по англійськи відказав Безхатний зміненим голосом. — Я назвав його у моїй матірній мові, Рудьком. Підобрав його постріленого по дорозі.

— Так як і мене — сказала дівчина по українськи. — Ви українець?

— Егеж, ще й який! — відказав натуральним голосом, до неї не обертаючися. — А ви що, українка?

— Так, українка, — вимовила потиху. — Сирота без рідні і без хати.

— Якраз на свого попали. Бо й я сирота, без хати. Навіть моє назвище Безхатний! — говорив душачи сміх і разом до неї обернувшися. З уст дівчини зірвався оклик здивовання. Разом схаменулася:

— О, це ти... Ви... — швидко поправилася. — Ото несподівана зустріч!

— І несамовита зустріч, Надя! — заговорив ласкаво Безхатний. — Доля знов звела нас. Може вже не розлучатиме...

(Дальше буде).

Трудноші в праці президента

Нема мабуть в Злучених Державах громадянина, який не інтересувавсяб особою і працею президента в Білому Домі. Про бувшого президента Рузвелта створено різні леґенди, та про тепеіршнього призидента, Гері С. Трумана не було ще часу сказати щось незвичнийного. Він ввесь час занятий прилюдними ділами до такої міри, що на приватне життя йому не стає часу. Зате дуже, інтересним показується його урядове життя в самому Білому Домі. Про це розписуються саме тепер різні кореспонденти.

Теперішня праця президента зосереджена на наладнання воєнних труднощів. Найбільше дошкульним є наладнання страйків. Та в такій справі президент є до певної міри безсильний. Тому саме президент відкликається у ній до народу, а не на закон. Ще одно. Труман став віцепрезидентом на підставі переговорів Демократичної партії з різними впливовими ґрупами. Вчасі війни найвпливовішою ґрупою були робітничі орґанізації. Вони голосували за його вибір разом з Рузвелтом. Труман прийшов на місце Рузвелта, отже він мусить рахуватися з тими, що його вибрали. Та в демократичнім краю на це майже нема ради. Тут не йде лише про особу президента, а про десятки тисяч більших і менших осіб, які опирають своє існування, свою працю і становище на популярности президента, від котрого вони більше або менше залежні. Отже, якби Труман зробив якийсь гострий крок супроти робітничих провідників, котрі тепер, як здається, є панами положення і рішають про страйки, то він міг би ворожо настроїти до себе, а з тим і до своєї партії цих провідників, а з ними і великі маси робітництва. А як хтось негодує на президента Демократичної Партії, то вже тим самим не схоче голосувати на демократичного сенатора, конґресмена, члена свейтової леґіслятури, посадника міста, міської ради, суддю і т. д. А тут осінні вибори за плечима!

Не можна думати, щоб президент не рахувався із настроєм загалу населення. Фармері, учителі, проповідники, домашні хазяйки, ба навіть і школярі, висилають щоденно до президента сотки телеґрам і листів, з домаганням полагодити цю чи другу справу в такий то чи такий спосіб. Президент дуже рахується з такими зазивами, бо з них він прислухується до голосу загалу і орієнтується, ни населення його піддержує, чи осуджує. А які домагання ставлять люди до президента, то на це такі приклади:

„Призначіть менше ґазоліни для Вашинґтону, а більше для Дітройту" — пише один. Інший лист каже: „Я піддаю думку, щоб Ви відложили тепер на бік пікніки, доки не наладнаєте автомобілевого страйку в Дітройті". Деякі люди домагаються конґресового слідства в справі хаосу у робітничих відносинах, інші думають, що сама провірка цих справ президентом буде вистарчальна. Кілька дозенів людей пишуть, що вони мають готові пляни, як це зробити і хочуть приїхати на особисту розмову з президентом у цій справі. Правда, деякі листи походять від диваків, але є багато листів від поважних громадян, котрі безплатно і добровільно хочуть помогти від себе наскоро наладнати спір. А є така телеґрама: „Дорогий Гері: Я маю важну стрічу на суботу вечер. Дівчина не хоче розуміти, що я не маю ґазоліни. Покінчіть страйк, щоб я дістав ґаз начас". Одна жінка жадає покінчення страйку тому, що її чоловік після повороту з війни не може йти до роботи і запивається ввесь час.

Як до президента напливають такі й подібні письма, а майже кожен хоче щось іншого, то президент рішає, хай лише справи йдуть своєю дорогою і хай годяться підприємці з робітниками самі. Тимчасом він слухає думок дорадників. Отже появилися проекти, щоб президент настановив якийсь трибунал для пологоджування спорів про робітничу плату, заки ще прийде конференція між підприємцями і робітниками в листопаді. Але вже є й суґґестія, щоб продовжити життя Краєвій Воєнній Раді Праці і президент уже скликав наради в цій справі до Білого Дому.

Труднощі з наладженням страйків загалом не є легкі. Тут не йде про один або другий страйк, а про цілу засаду. Виринає питання, чи підприємці можуть витримати домагання робітників. Коли підприємця притиснуть до муру і він згодиться на підвишку, то він змісця заявить, що мусить піднести ціну продуктів, а це противиться постанові Бюра Адміністрації Цін. Цих труднощів внутрішної політики не розуміють ні представники юній ні підприємці, хіба, що самі на своїй шкірі це відчувають.

Тут, що правда, багато завинила сама адміністрація безпосередно після покінчення війни, бо з радости в перших днях перемоги проголосила постанову, що підприємці можуть підвищувати плату робітникам, але не сміють підвищувати ціни продуктів понад стелю. Крім цього директор мобілізації сказав, що ціна за працю є така незначна в продукції, що вона не впливає на висоту ціни на маркеті, а президент минулого тижня в промові сказав, що ми лише маємо „деякі клопоти". Все те причиняється до теперішнього замішання. Появляється думка, щоб президент видав зазив до юній, щоб вони верталися до праці, але президент думає, що ще не наспів психольоґічний момент до такого зазиву і тому ліпше з ним піждати. Тимчасом приватно президент обговорює законопроект в справах робітничих і щойно, як буде готовий, візьме конґрес до їх переведення.

тів, до інтересів фармерів чи індустрії.

Стане провід українсько-американської збірноти попирати партію противну інтересам робітників, зглядно фармерів, зависне у повітрі, бо не розумітиме інтересів власних співгромадян. Буде провід українсько-американської чи канадійської збірноти попирати партію, що противна істнуванню неанґльосаських ґруп в данім краю, так йде проти інтересів власної збірноти.

Фактом є, що кожна національна ґрупа звідси ізза моря з Америки чи з Канади хотілаб помогти своїй европейській країні. Акція поляків, югословян, чехів, словаків, мадярів та других національних ґруп є того аж надто переконливим доказом. Все це є справи, що входять у заграничну політику даної країни. Наївністю булоб думати, що ця чи друга американська чи канадійська партія буде пристосувати свою заґраничну політику до інтересів Польщі, Югославії чи Мадярщини. Америка мусить вести політику американських інтересів, а Канада політику канадійських інтересів. Під тим оглядом звичайно у зрілих громадянств всі партії однозгідні. Гармонійна співпраця демократів та републиканів в справі заграничної політики Америки вчить нас цього досконало.

На міжнародну несправедливість, вражливі є звичайно люди з виробленим почуванням гуманности та справедливости, одначе такі люди звичайно теж не йдуть по лінії партійній, тільки є вони в Америці, в партії демократичній та републиканській. Таке саме напевно є і серед канадійських партій.

Маючи отже на увазі відношення даної партії до різних національних ґруп взагалі,, зокрема до українців, дальше маючи на увазі відношення даної партії до інтересів матеріяльних більшости української збірноти, можна усталити, де лежить інтерес заокеанських українців та яку партію їм попирати.

Конкретно беручи партії американських демократів в Канаді відповідають ліберали, партії Канадійських консерватистів відповідають американські републикани. Відношення перших до чужоземних ґруп є толерантніше ніж других, тому виходилоб, що інтерес американських українців був би радше триматися лібералів в Канаді, а демократів в Америці. Зрештою поза теоретичні міркування остаточне слово лишаю тим, що краще знають політику поодиноких партій.

Коли йде про закордонну політику Америки чи Канади, то заокеанських українців інтересує відношення одної чи другої партії передовсім до Советів, головного ворога українського народу в Европі та спричинника цього нещастя українського народу, що його ми нині оглядаємо. Саме це відношення часто заводить заокеанських українців там, де не є їх інтерес як збірноти в заокеанській країні.

В Америці серед українців родяться симпатиї до партії републиканів, в Канаді до партії консерватистів, дарма, що вони часто не глибоко узасаднені. Для прикладу вкажу, що републиканський нюйорський орґан Геральд Трибюн є одночасно орґаном виразно советофільським, і навпаки серед демократів часто находяться люди з дуже критичним підходом до Советів.

Під конець слід додати, що заокеанські українці в Америці та в Канаді це відносно нечисельні ґрупи, тому практичний розум диктував би їм йти радше з тою партією, що при владі. В демократичних країнах політичні партії мусять рахуватися зі своїми виборцями, тому зовсім природно, що українцеви звязаному з правлячою партією є куди краще добути якісь полекші чи прихильну поставу до своїх земляків в Европі ніж людині чужої партії.

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ І КАНАДІЙСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

Чому пішов до польскої армії?

(Лист до Канадійського Українського Голосу).

Ардмор, Торквей-Девон, Анґлія, 27. вересня.

Пане редакторе!

Мені вдалося дістати до рук Вашу ґазету. На перший погляд я застановився, чи я добре виджу. Я по просту сам собі не вірив. Вже шість літ минуло, як я не бачив свого письма. Аж сльози мені в очах стали, як зачав читати Вашу ґазету.

Я переїхав далекі світи, почавши від 1939 р. В першій мірі я дістався до большевиків. Був у тюрмах, спершу у Львові, потім у Катеринославі, Миколаєві, Одесі, Харкові. Потім поїхав до лаґерів — перше в Хабаровську, відтак в Блаґовещенську, потім в Кандалакшу, звідтам до Кожви і Печорою до Усе (це великі ріки в північній Росії) аж до Абіси і на Уркушу Уральську. Там був я до 1942 року. Звідтам поїхав до Казахстану. Був ще й в Оренбурґу, Самарі і Котлясі. Приїхав до Ташкенту столиці Узбекістану. Обїхав цілий Узбекістан і через Бухару і Аральське море аж до Каспійського моря. Тоді коло Ташкенту, зачали орґанізувати польські війська. І я вступив до польської армії як поляк, а не українець (бо українців не хотіли приймати). Я хотів вирватися з того раю (бо дехто говорить, що там рай, але нехай поїдуть бодай на пів року, то побачуть, який той рай); я там бачив тільки тюрми і лаґері, чисте пекло большевицьке.

Тепер у війні люди виділи, що робилося в Німеччині, але ніхто не бачив, що робилося в часі спокою в 1931-32 році на Україні, де люди падали з голоду і свої рідні діти їли. Котра мати не могла того зробити, то привязувала камінь до шиї маленькому синови, чи донці, і кидала до ріки. Або в 1934-35 році, як будували біло-морський канал. Там два міліони людей згинуло за два роки. І кажуть, що там є демократія. Хто хоче пізнати ту демократію, нехай там поїде, то пізнає, як побачить медведів, реніфери, Нову Землю, Соловки — оце є рай та культура, де вони мали перед війною перевагу. В лаґерах від 30 до 40 міліонів людей. Можна було строїти заводи, як вони завше говорили, що настроїли заводів много. Але скільки вони людей при тім положили, того нікому не дали оповісти, а по 10, або 15 літ давали за одно слово.

До польської армії мені вдалося дістати і звідтам я виїхав до Перзії, потім через Ірак, Сирію, Трансйорданію, Палестину до Єгипту, відтак Тобрук, знов Єгипет і до Сицилії й Італії. Там я був ранений під Анкарою і приїхав до Анґлії шпиталевим кораблем. Був я в шпитали сім місяців, а тепер находжуся в домівці інвалідів. Мав я обидві ноги поломані, їздив візком, потім дві кулі, а тепер одну і ходжу на ній.

Недавно довідався про Клюб Ваших жовнірів в Лондоні і був там вже три рази. Але я находжусь трохи далеко від Лондону, 6 годин їзди потягом і не можу часто позволити собі на білет.

Ми українці в польській армії дуже порозкидані. Я напр. цілий час не бачив ані одного українця. Тому чоловік тужить за своїми людьми і своєю мовою; неможливо здобути ні книжки ні ґазети, ані з ким поговорити. Мушу з прикрістю признатися, що деколи чоловік призабув, як висловлюватися в мові, чи письмі. А ще як не маю багато шкіл, тільки чертверту клясу щколи сільської, бо не було звідки на школу взяти, треба було дорого платити. Мій батько був на селі, мав тільки 10 морґів поля, а мав аж 12 дітей, сім синів і пять дочок. Мій батько жив у Галичині в Черниляві, в Яворівськім повіті. Я мусів з дому пійти, як мав 12 літ, і сам працювати на себе. Так пішов я до Львова, трохи працював по ресторанах, пізніше пішов межи самоходи, навчився їздити і ремонтувати і то всьо сам, ніхто мені не поміг. В 1928 р. я здав екзамін, а в 1930 р. підчас польської пацифікації, я дістав 150 буків. В 1931 р. забрали мене до війська і я мусів відбути два роки. Я пішов до летництва до Варшави. Там скінчив я військо і удалось мені там остати та працювати, як цивіль. Їздив я і в варстатах працював аж до 1939 р. І таке моє життя тепер. До Польщі не вертаю ,бо її тепер нема, а хоч би і була, то також не поїхав би там. Як мені не вдасться виїхати звідси до Канади, або до Америки, то мушу тут остати. Може мені щось поможуть українці з Канади, буду пробувати. Я працювати буду міг ще добре, коли видужаю на ноги.

Тут находжуся сам. Я був жонатий, але жінку убито в 1939 р. у Варшаві.

Теодор Турко.

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

На цілі Конґресового Комітету жертвували: Стефан Гиса з Асторії, Н. Й., $5; збірка на вічу в Коговс, Н. Й., $64; збірка на вічу в Болтімор, Мд., $232.50.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Збірки у Філядельфії на допомогу українським жертвам війни.

Савт Філядельфія.

На вічу зложили наступні: Союз Українок, 47. від., $25; Йосиф Шпак $10; по $5: Стефан Ільницький, Олена Корбилка, Стефан Білинський, Іван Панькевич, Михаїл і Марія Горбовий, Василь Волчанський; Юлія і Йосиф Веклич $4; І. Туржанський $3; по $2: Анна Колодій, Марія Радович; по $1: Розалія Іваненко, Д. Сцібал, Аполонія Матковська, Ксеня Работин, Марія Матковська. — Разом $81.

По вічу зібрано по хатах: Андрій Колеський $5; А. Томка $2; по $1: М. Комарницький, І. Мормелло, І. Комарницький, І. Мшич, А. Ґогольський, М. Наваляний, Н. Бабій, М. Яворський, Т. Матковський; по 50 ц.: Й. Матковський, П. Бупт. — Разом $17.

Жертви, що зібрано на потерпівших у війні. По $5: П. Солтис, І. Тициак, П. Гумен, І. Ема; І. Лашок $3; по $2: К. Козачишин, К. Кошовська, А. Гнатишак, А. Зборовська, П. Омельченко, К. Білюх, П. Попюк; по $1: К Білінська, П. Лесецька, Ю. Шкодин, М. Лемчак, П. Кілик, М. Отар, Ю. Рабчинська, П. Неш, Л. Мабала, П. Мелко, М. Романович. — Разом $48.

Збирали: М. Горбова, А. Гнатишак і Т. Шпак.

Рбірка на весіллю Івана Білінського, 5. серпня 1945. Н. Матковський $2; по $1: Д. Тосяк, Ольга Гринчишин, В. Васильок, Марія Чичула, А. Токальчин, І. Тасинюк, В. Мартин, М. Сенич мол., В. Ґерин, п-ні Венґринюк, І. Багрій, п-ні Іванюк, Й. Матковський, Катерина Янзич, Стефанія Терлецька, Ева Карпяк, М. Мохналь, С. Чичула, Й. Височанський, Е. Матковський, М. Сенич стар., Ґеня Комарніцька. Дрібними $1.26. — Разом $25.26.

Збірка на вічу	$81.00
Союз Українок	32.00
Союз Українок на мітінґу	17.00
Союз Українок на весіллю	25.26
Чек клюбу	50.00
Чек Союзу Українок	11.00
Разом	$221.26

Найставн.

Бр. св. Володимира, від. 105 УНС., $50; Тов. ім. Ольги Кобилянської, від. 48 УНС., $25; по $10: Тов. ім. Ортинського, від. 97 Провидіння; Григорій Шаґала; Микола і Ольга Ощипко, Микола Кривуцький, Дмитро і Емілія Слободян; по $5: Тимко Слободян, Михайло Максимів, Іван Баран з Дені ул., Василь Олійник, Дмитро і Ева Мандро, Микола і Катерина Цибак, Пелаґія Романюк, Петро Бернат, Теодор Качмар, Іван Ячишин; по $3: Василина Сербанюк, С. і Марія Бабяк; по $2: Н. Гладьо, Й. Гладьо, Пелаґія Владика, Я. Дидюк, Теодозія Пендицька ,Катерина Цьвяк, Катерина Чорна, Катерина Баран, Пелаґія Луцишин, Й. Костик, Катерина Солодяк; по $1: М. Белюх, Зофія Містерман, п-ні Кісь, В. Лопушанський, Михалина Шаґала, Анна Малець, Марія Цірило, Катерина Кундира, Павлина Нагрибецька, М. Лазорко, С. Дишлюк, Г. Крайник, М. Якимець, В. Журавський, Ф. Корчинський, Й. Білінський, С. Крайник. Дрібними $1.25. — Разом $222.25

Оголошення віча на радіо	11.50
Остає сума до передання	$210.75

23-та і Бравн ул.

Членки Тов. ім. Ольги Басараб, 46 від. СУА зібрали між собою $31; з похорону бл. п. Михайла Туркота $16.50; по $10: Олекса Гнидович, Василь Титанич; Олександер і Марія Горохівський $8; по $6: Петро і Марія Максимович, Михайло Павлюк, Василь Павліковський; по $5: Григорій Бучко, Василь Лабурак, Омелян Кульчицький, Іван Бурштинський, Федір Ґрендей, Іван Березовський, Стефан Мельник, Атанас Рутецький, Евстахій Буката, Антін Оленюк, Анна Вишиванюк, Василь Ленчук, Ева Слободян, Василь Рій, Михайло Рутецький, Катерина Сопчак, Ілля Затонський, Дмитро Коник Василь Карпчук, Михайло Ґелета, Ант. Котлер, Микола Скрипник, Михайло Хливяк, Теодор Заболотний, Василь Мочернюк; по $3: К. Карновал, Розалія Одосій; по $2: С. Михальчук, І. Сельський, В. Гальчук, Г. Яцишин, Ксеня Бучацька, Марія Намака, С. Богдаш; А. Мішанець, П. Ризничок, Г. Григорчук, Й. Ґолічинський, П. Паяц, Г. Кушнір, В. Бродай, С. Сенько, М. Мельник, Ч. Сомик, М. Перпелюк, Ю. Фечан, І. Луцьків; Й. Журавський, Марія Головенько, Катерина Буката, Й. Гайдамака, І. Розик, М. Сенюк, Анна Будзар, В. Жупник, М. Пришляк, П. Телятник; по $1: Евдокія Филипчук, І. Довганьчук, Д. Пасічник, Ксеня Домик, М. Гливяк, п-ні Радик, Д. Коник, Катерина Воробець, Марія Фечин, Марія Терпелюк, Параскевія Панасовська, І. Лукощук, І. Козак, І. Масенко, Т. Филипчук, М. Коничка, П. Навроцький, Евдокія Намака, Анна Матлюк, Параскевія Каїтан, І. Мельник, Д. Люба, С. Рогатинський, І. Мельник, В. Мотлюк, І. Карбовський, П. Ковтун, В. Ґайдамака, П. Прончак, Вікторія Лукавська, Е. Соколов, Д. Терпелюк, І. Федина, Катерина Намій, Д. Зінь, А. Гудрик, М. Сенюк, М. Кушнір, Ю. Мельник, С. Захарчук, Юстина Захарчук, Д. Мельник, О. Виклинець, П. Дутко, П. Довганьчук, Марія Фечан, Й. Мудрий, Анна Коцюк, В. Бандровський, Марія Хавлюк, Д. Харук, Катерина Ґораль, Евдокія Рожак. Дрібними $1. — Разом $338.50.

Збіркою занялися: Марія Горохівська, Марія Терпелюк, Марія Телятник, Анна Харук, Олександер Горохівський, Михайло Павлюк, Григорій Бучко, Василь Титанич.

РОБІТНИЦІ Й РОБІТНИКИ

Як шукаєте за працею, або хочете змінити цю, що тепер маєте, на кращу, то зголосіться до тих підприємств, котрі подають оголошення за робітницями й робітниками в „Свободі". Зголошуючись у них скажіть їм виразно, що ви читали їхні оголошення в нашій часописі.

СКІЛЬКИ ЛЮДЕЙ МОГЛАБ ПРОГОДУВАТИ ЗЕМЛЯ?

Питання, чи може прийти такий час, коли людям не вистарчить на землі місця і поживи, віддавна цікавило передові одиниці людства. Англійський монах і вчений Мальтус виробив в 18 столітті навіть теорію про залежність між зростом засобів до життя і розмноженням людства.

Недавно цею справою зайнявся австрійський професор Т. Странік, який опублікував свої дуже цікаві зауваги і спостереження.

Згідно з обрахунком проф. Т. Страніка в нашій добі на світі живуть круглo понад два міліярди душ (докладніще — 2085 міліонів).

З теї скількости на Европу припадає несповна третина, себ-то 625 міліонів душ.

Хоч Америка є майже 5 разів більша поверхнею за Европу, тут живе тільки 175 міліонів душ на 52.431.805 кв. клм.

Азія у відношенню до простору є порівняючи густо заселена. Там живуть 1.130 міліонів населення на 43.527.800 кв. клм. придатного простору.

В Африці замешкують 145 міліонів душ, а простір, який надається до заселення, виносить 30,306,095 кв. клм.

Австралію замешкують тільки 10 міліонів душ на просторі 8.433.855 кв. клм.

Проф. Т. Странік ставить питання, скілько людей моглоб прожити на всіх просторах земської поверхні. В цій справі точні обчислення неможливі, бо скількість людей, що можуть прожити на певній площі залежить не тільки од самих теренів, але також і од техніки господарства. Коли хліборобство переводилося за допомогою деревяних плугів, без мінеральних погноїв і без вжитку машин, то земля була в стані прогодувати значно менше людей, як при високій техніці. Чим більше буде розвиватися техніка тим більше дарів вдасться витягнути з землі.

Багато досить поважних вчених більш-менш сходяться на тому, що в Европі вже не можливе поважніще збільшування людности, бо вона перенаселена. 700 міліонів душ це булаб границя, поза яку скількість населення не може збільшуватись.

Америка моглаб прогодувати замісць дотеперішних 175 міліонів аж 4.300 міліонів.

Азія моглаб збільшити своє населення на 1.700 міліонів душ і довести його до 2.830 міліонів.

Африка замісць сучасних 145 міліонів моглаб вдержати 230 міліонів.

Австралія замісць 10 міліонів моглаб дати істнування 700 міліонам душ.

З того виходить, що замісць 2 міліярдів 085 міліонів, які тепер живуть на землі, моглиб мати місце 8 міліярдів 760 міліонів душ (8.760.000.000душ).

Коли прийняти під увагу факт, що людність на землі не зважаючи на війни, землетруси, пошести і недороди подвоюється за кождих сто років, то виглядалоб що за 250 років людям уже не вистарчить місця на землі. Такий стан наступивби наколиб не розвивалася техніка. Але ми бачимо, що з розвитком техніки видайність землі сильно побільшується. В плянах наводнення пустині Сахари або центрально-азійського степу Гобі, або поширення хліборобства на Сибірські простори чи Амазонські болота немає нічого фантастичного. Коли дотепер були можливі такі будови, як Панамський канал, то тим більше є можливим в будучині скерування ріки Іртиша в Каспійське море, а Брамапутри в пустиню Гобі.

Тому нехай шановний читач не трівожиться тим, що буде з його правнуками за 300 років. Дасть Бог день, дасть і їжу. Вже більш значіння має, що нам робити тепер, щоб не вигинути сьогодня, коли земля ще далеко не наповнена, а люди всеж гинуть як мухи через масове здичавління зкеровуючи свою науку і техніку на виходи для взаємного винищення замісць того, щоб використовувати наукові здобутки для ощасливлення людства.

А. Войнович.

GI Music for an Appreciative Audience



Sergeant Michell Lalich, of Portland, Oregon, entertains a French family with American swing music. American soldiers have the ability to make themselves at home wherever they are stationed. The Regular Army now is accepting enlistments from qualified civilians 18 to 34 years of age, inclusive. Soldiers also may enlist or reenlist in the Regular Army for service as "Guardians of Victory."

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩОЖ МИ НА ЦЕ?

Уже 6 місяців минуло, як появився заклик у „Свободі" з пошукуванням 500 українців, які зложилиб 100-долярову жертву на поміч нашим нещасним жертвам війни, передусім скитальцям, вигнанцям та втікачам з рідних земель. Скажу правду, що після перечитання цього заклику, я почув негодування на „Свободу" за те, що вона лише 500 українців пошукує. Я думав, що то треба було шукати хоч 5,000 для такої справи. А як уже проголошено заклик, я був певний, що ліста 500 жертводавців буде виповнена впродовж місяця, тай кінець.

„Гов, Федю, не галасуй!" — сказав собі неодин. „Ти думаєш, що зміниш нашу постанову, і що ми замісць кводра дамо хочби десятку чи ще й сотку? Ні, ми не такі швидкі. Кводра на Україну вистарчить".

Отакі то були міркування. Ви, Шановні Читачі, може й не повірилиб, що то так не лише думають, але й поступають. Я був самий свідком, як в одній місцевости, за моею спонукою остаточно рішили приступити в члени нашого головного допомогового комітету, навіть вписувалиб десятку на членську вкладку. Однак замісць вислати гроші до комітету, вони справили собі якогось „парасковея". До тих 10 дол. кождий додав ще більше своїх і так собі доправили, що рано не могли піти до роботи. А на оправдання сказали, що та десятка й так не поможе українським втікачам.

Мене це настроює чорно. Мені здається, що ця громада не є виімком, бо знаю такі громади, де гроші бутвіють, і ніхто з них користи не має, а на християнську ціль не дадуть. Півроку шукає „Свобода" за 500 людьми, але не найшла ще й половини. А кільки між нами таких, що й тисячку моглиб дати і не відчулиб, але вони не відважуться грошей з банку витягнути. У них серце закамяніло, а радше можна думати, що в них нема серця. Бо коли їх не зворушить розпука людей, то що їх може порушити?

Треба признати, що найменший стейт, тобто Ровд Айленд, достарчив найбільше сто-долярових жертводавців. А там не живуть міліонери. Із стейту Конетикат дотепер 2 людей жертвувало, між ними такий, що ціле життя не заробляв більше, як $30 тижнево. А є там такі місцевости, де люди тижнево більше пропивають, як отой громадянин заробляє. Видко, що мають з чого, бо заробляють понад $100! Знаю родину, де жінка побіч чоловіка працювала, а разом з дочкою заробляли по $300 на тиждень, але вони не сягнули до кишені по сотку на нещасних. Отже бачимо; що корінь лиха не в бідності, а в багатстві. А де знані патріоти з Конетикат? Таж не всі повмирали. Я думаю, що самий стейт Конетикат повинен дати 500 людей на листу сто-долярових жертводавців, а тут за пів року найшлося лише 2.

Так само мається діло з нашими парафіями. Довги повиплачували, гроші наскладали і не знають, що з ними робити. Деж ділося наше патріотичне духовенство, що то колись ішло прикладом наперед? Таж допомога нещасним це християнський обовязок.

Із усіх громад лише один Дітройт сповнив свій обовязок, деж решта?

А. Маланчук,
Питсфілд, Масс.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

БЕТЛЕГЕМ, ПА. — Сестр. ім. Ольги Басарабової, від. 47, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 4. листопаду, в годині 3. пополудні точно. Просимо всіх членів явитися на ці збори, бо будуть дуже важні справи до полагодження. — К. Манацько, пр.; М. Віхоть, кас.; М. Заблоцька, секр.

ПОШУКУВАННЯ

Брата Петра Войнара, знайомих: Юрка Костельного, Дамяна Крупника, Дамяна Війтика, всі з Вороблика королівського, повіт Коросно, Лемківщина, пошукує Michael Vojnar, Blvd. St. Jermian, 186, Paris 6, France.

Катерини Телички з дому Цурій, з села Сушиці рикової, повіт Самбір, і Льва Липецького з села Посада хирівська, повіт Добромиль, пошукує Eugen Kachmar, Point de Loupe, Prov. Haynait, Belgium.

1 Костя Шотика зі села Ротізна, повіт Яворів, Галичиса. Мабуть мешкає біля Ню Йорку, як теж 2) Олексу Шотика, що виїхав з тогож села десь у 1921—22 р. 3) Настю Шотик-Бойко, мешкала біля Ню Йорку, вийшовши заміж за Івана Бойка. Пошукують Михайло й Петро Шотики: 38 bis rue Leon Barillot, Montigny, Metz, Franse.

ТАРЗАН, ч. 1274. Кроки.



Коли дався чути вибух, Тарзан кинувся на землю, охороняючи собою Десію.

Як лише звалища й порох осілися, Тарзан поглянув позад себе. Твердиня д-ра Брекевза щезла.

„Це був дивний чоловік, призначений на знищення" — вистогнала з плачем Десія, коли вони пустилися на довгу дорогу до Тарзанового дому.

Одного дня печерний чоловік нагло затримався, потім клякнув і пильно обшукував землю.